

Sygn. akt III AUa 26/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący sędzia Krzysztof Szewczak (spr.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 kwietnia 2022 r. w L.

sprawy Z. Z.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o prawo do rekompensaty

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 2 grudnia 2021 r. sygn. akt IV U 820/20

I. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

II zasądza od Z. Z. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Krzysztof Szewczak

III AUa 26/22

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 5 sierpnia 2020 r., znak: (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odmówił Z. Z. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach wskazując, że ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy. Organ rentowy podniósł, że udowodniony staż pracy w szczególnym charakterze stanowi 14 lat, 10 miesięcy i 27 dni, a nadto wskazał, że do stażu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze nie zaliczył okresu zatrudnienia ubezpieczonego w (...) w S. od 1 października 1986 r. do 28 lutego 1991 r., gdyż praca na stanowisku komendanta (...) (...) nie została wymieniona w art. 1 obecnie obowiązującej ustawy z 26 lutego 1982 r. – Karta Nauczyciela.

W odwołaniu od tej decyzji Z. Z. zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych polegający na uznaniu, że nie legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w sytuacji gdy wymaganiami tym odpowiadała jego praca w (...) w S. w okresie od 1 października 1986 r. do 28 lutego 1991 r. jako komendanta (...), co w konsekwencji skutkowało bezpodstawną odmową prawa do rekompensaty. Skarżący zarzucił ponadto naruszenie

przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy Karta Nauczyciela. Wskazując na powyższe ubezpieczony wnosił o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie mu prawa do rekompensaty.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wnosił o jego oddalenie i wywodził jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 2 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił zaskarżoną decyzję poprzez ustalenie Z. Z. prawo do rekompensaty od dnia(...).

W uzasadnieniu tego wyroku Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony Z. Z., urodzony w dniu (...), osiągnął powszechny wiek emerytalny w dniu(...). W dniu 30 grudnia 2019 r. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury oraz o przyznanie rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Po rozpoznaniu powyższego wniosku, decyzją z dnia 23 stycznia 2020 r. organ rentowy przyznał ubezpieczonemu emeryturę na podstawie art. 24 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od dnia (...), tj. od miesiąca zgłoszenia wniosku. Następnie decyzjami z dnia 5 marca 2020 r. i z dnia 7 maja 2020 r. organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty wskazując przy tym, że wnioskodawca nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy.

W dniu 3 czerwca 2020 r. ubezpieczony wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o przyznanie rekompensaty z tytułu wykonywania pracy w szczególnym charakterze. Po rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał decyzję z dnia 13 lipca 2020 r., a następnie zaskarżoną decyzją z dnia 5 sierpnia 2020 r., którymi odmówił ubezpieczonemu prawa do rekompensaty, ponieważ wnioskodawca nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Do pracy w szczególnym charakterze organ rentowy uwzględnił następujące okresy zatrudnienia ubezpieczonego: od 20 sierpnia 1979 r. do 30 września 1986 r. (7 lat, 1 miesiąc i 12 dni), od 1 września 1990 r. do 19 maja 1991 r. (8 miesięcy i 19 dni), od 22 czerwca 1991 r. do 31 sierpnia 1995 r. (3 lata, 11 miesięcy i 5 dni), od 22 lutego 1993 r. do 26 lutego 1993 r. (5 dni), od 2 kwietnia 1993 r. do 7 kwietnia 1993 r. (6 dni), od 25 października 1993 r. do 29 października 1993 r. (5 dni), od 8 czerwca 1994 r. do 14 czerwca 1994 r. (7 dni), od 1 grudnia 1994 r. do 7 grudnia 1994 r. (7 dni), od 19 grudnia 1994 r. do 22 grudnia 1994 r. (4 dni), od 14 maja 1995 r. do 23 czerwca 1995 r. (1 miesiąc i 11 dni) oraz od 1 lipca 1996 r. do 7 sierpnia 1996 r. (1 miesiąc i 7 dni). Suma powyższych okresów wynosi 12 lat, 1 miesiąc i 18 dni.

Ubezpieczony w okresie od 1 października 1986 r. do 28 lutego 1991 r. był zatrudniony w (...) Związku (...) w S., przy czym w okresie od 1 października 1986 r. do 31 sierpnia 1990 r. w pełnym wymiarze czasu pracy, natomiast w okresie od 1 września 1990 r. do 28 lutego 1991 r. w niepełnym wymiarze czasu pracy (1/2 etatu). W czasie tego zatrudnienia ubezpieczony pełnił funkcję komendanta(...) (...) w Ł.. (...) (...) w Ł. zrzeszał ponad 10 tys. harcerzy. Do obowiązków ubezpieczonego należała m.in. organizacja pracy (...), współpraca z drużynami (...), prowadzenie szkoleń dla (...). Praca ubezpieczonego jako komendanta (...) miała wymiar pracy dydaktyczno-wychowawczej. Ubezpieczony organizował spotkania z dziećmi i młodzieżą, prowadził zajęcia dydaktyczne. W każdym tygodniu ubezpieczony szkolił drużyny (...) na zbiórkach pokazowych i prowadził zajęcia komputerowe. Dodatkowo ubezpieczony był instruktorem drużynowym (prowadził drużynę (...)) oraz prowadził zespół wokalny (...) działający przy (...) (...) w Ł.. W ramach zespołu wokalnego ubezpieczony prowadził warsztaty wokalne dla dzieci i młodzieży. Jako instruktor drużynowy wyjeżdżał z dziećmi i młodzieżą na obozy harcerskie i zloty, m.in. obozy (...) organizowane w miejscowości O. gmina W., czy coroczne trzydniowe zloty (...) (...) organizowane w miesiącu wrześniu w miejscowości W.. W czasie obozów ubezpieczony pracował bezpośrednio z dziećmi przez całą dobę. Praca instruktora drużynowego wymagała od ubezpieczonego całorocznego nakładu pracy. Drużyna(...) prowadzona przez wnioskodawcę zdobywała liczne nagrody (pismo Związku (...)) z dnia 27 września 2021 r. – k.30-32, informacje o zdobyciu nagród – k.33-34, pismo Redakcji

”Tygodnika (...)” – k.35). W okresie od 1 lipca 1990 r. do 16 lipca 1990 r. ubezpieczony jako instruktor drużynowy przebywał z dziećmi na obozie(...) na terenie byłego ZSRR (wpisy w paszporcie zbiorowym – k.39-42).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych ubezpieczonego, aktach organu rentowego, a także zgromadzonych w toku postępowania, które zostały ocenione jako wiarygodne. Sąd I instancji obdarzył również wiarą zeznania świadków J. J. i B. S. oraz zeznania ubezpieczonego Z. Z.. Zeznania tych osób są spójne i zgodne z informacjami wynikającymi z treści wyżej powołanych dokumentów.

Sąd I instancji zacytował następnie treść przepisów art. 2 ust. 5, art. 21 i art. 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.) oraz wskazał, że art. 22 tej ustawy zawiera normy regulujące wyliczenie rekompensaty.

Odnosząc te przepisy do okoliczności sprawy niniejszej Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony spełnił przesłanki nabycia prawa do rekompensaty. Wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, tj. emerytury w niższym wieku emerytalnym, na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także prawa do emerytury pomostowej. Zdaniem Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że na dzień 7 sierpnia 1996 r., tj. datę wejścia w życie ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396), ubezpieczony wykazał ponad 15-letni staż pracy w szczególnym charakterze. Przepis art. 95 Karty Nauczyciela pozwalający na zaliczenie do pracy nauczycielskiej również pracy w innych jednostkach został skreślony przez art. 1 pkt 54 ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela. Jednocześnie tą samą ustawą dodano do Karty Nauczyciela przepis art. 91a regulujący uprawnienia nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych w wymienionych w tym przepisie placówkach.

W ocenie Sądu Okręgowego słuszne okazało twierdzenie ubezpieczonego, że do stażu pracy w szczególnym charakterze zaliczyć należy okres jego zatrudnienia w (...) Związku (...) w S. w okresie od 1 października 1986 r. do 31 sierpnia 1990 r. (3 lata i 11 miesięcy), w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku komendanta (...) (...) w Ł.. Obiektywne dowody z dokumentów zawartych w aktach osobowych ubezpieczonego oraz spójne i logiczne zeznania świadków – współpracowników z okresu pracy zawodowej ubezpieczonego, a także zeznania wnioskodawcy potwierdziły, że w okresie od 1 października 1986 r. do 31 sierpnia 1990 r. Z. Z. wykonywał pracę nauczycielską. Zgodnie z art. 32 ust.3 pkt 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust.1 za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych wykonujących pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Podobnie, zgodnie z § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.), nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 pkt 1-7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz.U. 1982 r., Nr 3, poz. 19 ze zm.), określoną w tej ustawie jako praca zaliczona do I kategorii zatrudnienia, nabywa prawo do emerytury na zasadach określonych w § 4 i jest uważany za wykonującego pracę w szczególnym charakterze.

Mając na uwadze, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnym charakterze, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję poprzez ustalenie Z. Z. prawa do rekompensaty od dnia(...), tj. od daty przyznania prawa do emerytury.

Apelację od tego wyroku wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Ł.. Zaskarżając wyrok Sądu I instancji w całości, apelant zarzucił mu:

1/ naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 184 ust. 1 pkt 1 i art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. 2021 r., poz. 291) oraz § 15 w związku z § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego

pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) w związku z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.), poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i ustalenie prawa do rekompensaty osobie niespełniającej przesłanki 15 lat pracy w szczególnym charakterze;

2/ sprzeczność ustaleń Sądu I instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, że wnioskodawca spełnił wszystkie warunki wymagane do przyznania emerytury z rekompensatą, w tym udokumentował 15-letni okres pracy w szczególnym charakterze, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W konsekwencji tych zarzutów apelant wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a nadto wnosił o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, ponieważ nie zostały w niej przedstawione zarzuty skutkujące zmianą zaskarżonego wyroku.

Istota sporu w sprawie niniejszej sprowadzała się do zagadnienia, czy okres zatrudnienia Z. Z. w (...) Związku (...) od dnia 1 października 1986 r. do dnia 31 sierpnia 1990 r. może być uznany za okres pracy nauczycielskiej w rozumieniu art. 1 oraz art. 86-91 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Dla oceny tego zagadnienia istotne znaczenie ma uprzednie stwierdzenie według przepisów obowiązujących w jakiej dacie winny być ustalone uprawnienia emerytalne wnioskodawcy. Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2010 r., I UK 250/09 (LEX nr 585726), że ustalenie uprawnień emerytalnych następuje co do zasady na podstawie przepisów obowiązujących w dacie złożenia wniosku o świadczenie, a tylko wtedy gdy wynika to z reguł (przepisów) intertemporalnych możliwe jest weryfikowanie tych uprawnień według innego stanu prawnego (sprzed jego zmiany). Odnosząc ten pogląd do stanu faktycznego prawidłowo ustalonego przez Sąd I instancji, oznacza to, że w przypadku gdy rodzaj zatrudnienia nie odpowiada definicji pracy nauczycielskiej zawartej w przepisach obowiązujących w dacie złożenia wniosku o przyznanie rekompensaty, zatrudnienie to nie jest uznawane za pracę w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 1 oraz art. 86-91 Karty Nauczyciela (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 2016 r., I UK 274/15 – LEX nr 2117647). Przyjęcie zatem przez Sąd Okręgowy, że w okolicznościach sprawy niniejszej należało badać, czy ubezpieczony do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 14 czerwca 1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396), tj. do dnia 7 sierpnia 1996 r., posiadał co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nie można uznać za prawidłowe z przyczyn, o których niżej będzie mowa.

Pojęcie pracy nauczycielskiej zostało zdefiniowane w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela. Wniosek o rekompensatę, który został rozpatrzony zaskarżoną decyzją, Z. Z. złożył w dniu 3 czerwca 2020 r. Przepis art. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, w brzmieniu obowiązującym w tej ostatniej dacie, do pracy nauczycielskiej w rozumieniu przepisów tej ustawy nie zaliczał pracy nauczycieli zatrudnionych w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych. Obowiązujący w spornym okresie przepis art. 1 pkt 7 Karty Nauczyciela stanowił, że ustawie podlegają nauczyciele zatrudnieni w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych. Nowelizacja Karty Nauczyciela dokonana ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239) nadała nowe brzmienie art. 1 Karty Nauczyciela, które do pracy nauczycielskiej nie zaliczało już pracy nauczycieli zatrudnionych w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych.

Należy zauważyć, że wcześniej zaliczenie do stażu pracy nauczycielskiej okresu pracy w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych umożliwiał art. 95 Karty Nauczyciela, zgodnie z którym nauczycielom mianowanym przechodzącym do pracy w organizacjach społecznych na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych przysługiwały uprawnienia wynikające m.in. z art. 86-91 Karty Nauczyciela. Jednak przepis art. 95 Karty Nauczyciela z dniem 7 sierpnia 1996 r. został skreślony przez art. 1 pkt 54 ustawy z dnia 14 czerwca

1996 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. Nr 87, poz. 396). Ta ostatnia nowelizacja dodała jednocześnie do Karty Nauczyciela art. 91a ust. 2, w myśl którego prawo do emerytury posiadali nauczyciele mianowani przechodzący do pracy w organizacjach społecznych na stanowiska wymagające kwalifikacji pedagogicznych. Ustawodawca skreślając art. 95 Karty Nauczyciela nie ustanowił przepisów intertemporalnych, które regulowałyby w sposób odmienny uprawnienia nauczycieli, którzy przeszli do pracy w organizacjach społecznych przed wejściem w życie tej ustawy, tj. przed dniem 7 sierpnia 1996 r., a uprawnienia te przeniósł do art. 91a ust. 2 Karty Nauczyciela. Ostatecznie nauczycieli zatrudnionych w organizacjach społecznych na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych wyłączyła z zakresu podmiotowego Karty Nauczyciela nowelizacja tej ustawy dokonana powołaną wyżej ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 19, poz. 239). Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 3 tej ostatniej ustawy, jedynie nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w dniu wejścia w życie ustawy, tj. w dniu 6 kwietnia 2000 r., na stanowiskach wymagających kwalifikacji pedagogicznych zachowali do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy dotychczasowe uprawnienia określone ustawą, o ile Kartą Nauczyciela takie uprawnienia przewidywała.

Wnioskodawca nie kwestionował, że okres jego zatrudnienia w (...) (...) upłynął przed dniem 6 kwietnia 2000 r., co powoduje, że brak jest podstaw do zaliczenia tego okresu zatrudnienia do pracy nauczycielskiej na warunkach przewidzianych w art. 6 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 18 lutego 2000 r. (Dz.U. Nr 19, poz. 239). Sprawia to, że ubezpieczony nie udowodnił posiadania co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i tym samym nie spełnił warunku prawa do rekompensaty określonego w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. 2018 r., poz. 1924 ze zm.).

Zaskarżony wyrok podlegał więc zmianie poprzez oddalenie odwołania, czemu Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., dał wyraz w pkt I sentencji wyroku.

O kosztach instancji odwoławczej (pkt II wyroku) Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 2 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz.U. 2018 r., poz. 265).